

1. De odio Variationis. R. P. Muller. & J. B. Redel.
2. De Spurio. H. S. Rossmassow.
3. De Principe legibus soluto. R. G. A. Struv. R. J. J. Hertel.
4. De Patrio. R. A. C. Romys. R. P. J. Gallorabgallus.
5. De mormuratione praescriptionem impediante.
R. J. F. Schneider. R. L. C. Luedecke.
6. De militia lecta provinciali. R. J. S. Struck. R. C. Cabott.
7. De investigandis contractibus et actionibus ex
Contractibus, re, verbis, vel literis initis.
R. S. Struck. R. H. Acolu theg.
8. De crimine gratiae. R. J. F. Schneider. R. J. G. Luedecke.
9. De Testimonio Principis. R. Idem. R. A. F. Bode.
10. De Unitate Patris et filii. R. Samuel van Laher.
11. De usu pratico doctrinae difficillimae. Iuris Rom.
De culpae praestatione. R. C. Thomafig. R. C. B. Hoff.
12. Paradoxon proinde retractandi transactionem, novis
instrumentis repertis ad l. 35 ff. de re iud. et l. 19 ar. 19.
C. de transact. R. J. P. Ludwig. R. B. B. Hoelder.
13. De vinculo matrimonii, ob legem affirmatae turpi vel
honesto. R. A. Goetsche. R. J. C. Schönberg.
14. De coelibatu poenae nomine imposto. R. J. F. Ludovici.
R. S. P. Gaefer.
15. De Propinquorum in sponsalibus consensu necessario.
R. H. C. Berdesig. R. J. C. Gruel.
16. De Statu Imperii Rom. R. J. V. Beckmann. R. J. P. Kloine.
R. S. P. Gaefer.
17. De iure ceremoniali circa Legatos. R. J. Brunnemann.
18. De Restitutione in integrum ob metum. R. P. L. Mencke.
R. J. F. Hoekner.
19. De litis contestatione eventuali. R. S. Struck. R. A. Hoefig.
20. De eo quod justum est circa pactum executivum
ductu R. C. de pign. et hypoth. R. J. Barth. R. J. S. Dufaldorf.

27. De Carceribus eorumque usu et abusu in causis crimi-
 nalibus ad Fix Lang. et Cod. de Custod. et exhibit. Reor.
 P. W. J. Martini. R. C. Keilpflug.
28. De juribus impuerberum singularibus P. H. Linc.
29. Acquisitionem derivativam Dominii facto Hominis.
 P. G. Schilterg. R. P. Graff.
30. De Legitimatione. P. F. Weisler, R. Joachim, von Dale. (Cham in T. 1. 1. 1. 1.)
31. De Contractu acstimatorio. P. B. L. Schwendendorfer, R. H. Schwall.
32. De Commendatione. P. A. B. Carpov. R. C. E. Lange.
33. De jure miserabilium. P. S. A. Struv. R. J. G. Alling.
34. An in causa religionis scripta monyma aut Verulogima
sint probanda aut toleranda. P. S. Evenig. R. C. Pyrlaeg.
35. De Antichresi. P. C. Möscher. R. C. L. Be Rich.
36. De Jurisdictione feudali Dominica. P. B. L. Schwendendorfer
 R. Jo. Wilmanshausen.
37. De Conciliis. P. G. T. Meier. R. J. P. Schachtrup.
38. De Matrimonio. P. J. Schilter. R. J. S. Keakirch.
39. De benedictione Sacerdotali. P. F. Wörger.
40. De Justitia hominis circa animam. P. J. G. Simon. R. D. Mepper.
41. De hominis mortui sepultura prohibita. P. A. B. Wolf.
 R. J. P. Pflerbach.
42. De jure necessitatis. P. J. Efenhardt. R. G. Lengerke.
43. De Testamentis. P. Engelbrecht. R. A. Nardini.
44. De Extraordinario Remedio Restitutionis in integrū.
 P. C. F. Schröcker. R. J. Klinger.
45. De Privilegiis. P. B. L. Schwendendorfer. R. C. C. Seligmann.
46. Ius Deliberandi. P. J. C. Falekner. R. A. Lunovig.
47. De Privilegiis Mulierum. P. J. V. Bechman. R. D. Fevabend.
48. De Advocatorum inhabilitate. P. B. Fricke. R. M. V. Sötze.
49. De litis contestatione. P. A. Deier. R. J. S. Gimmermann.
50. De Retentione. P. B. L. Schwendendorfer. R. G. C. Reinhausen.

45. De Privilegio R. B. L. Schwendendörffer. R. J. C. Eschbom.
 46. De Juris Justinianaci receptione. R. H. Lincke. R. J. C. Eschbom.
 47. De Donatione remuneratoria, ab obligatione Antiodrali.
 R. J. C. Eschbom.
 48. De Donationibus. R. J. G. Simon. R. J. C. Eschbom.
 49. De in jus vocazione seu citatione. R. B. L. Schwendendörffer.
 R. J. C. Eschbom.
 50. De literis natalitatis. R. H. Lincke. R. J. C. Eschbom.
 51. De Contractibus Principum. R. J. G. Simon. R. J. C. Eschbom.
 52. Juramentorum. R. J. G. Simon. R. J. C. Eschbom.
 53. De Jure viarum publicarum. R. C. Fiegl. R. C. A. Fiegl.
 54. De Lib. 1. ff. tit. 1. 2. unacum Historia. R. J. C. Eschbom. R. H. Sprengel.
 55. De Dominatu Pontificis Rom. R. M. N. Braun. R. J. C. Eschbom.
 56. De Vectigalibus. R. H. Conring. R. J. C. Eschbom.

Samelbd.

fol

DISSERTATIO JURIDICA
DE
COELIBATU
POENÆ NOMINE
IMPOSITO,

QUAM

Favente Divina Gratia

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WIL-
HELMO,

REGNI BORUSSÆ, ELECTORATUS BRANDEN-
BURGICI ET PROVINCIARUM HEREDE,
&c. &c.

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE

JAC. FRIDERICO LUDOVICI,
J. U. D. & Profess. Publ. Extr.

Placido Eruditorum Examine submittit

SIMON PETRUS *Basser/*

Colbergâ Pomeranus.

Ad diem XXIIIX. Novembr. MDCC III. H. L. 2. C.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTOPH. ANDRÆ ZEITLERI, Acad. Typogr. 1703.

14.

DISSERTATIO JURIDICA
DE

COELLIBATU
POENAE NOMINE
IMPOSITO

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI

DN. FRIDERICO WIL-
HELMO

REGNI BORUSSAE, ELECTORALIS BRANDEN-
BURGICI ET PROVINCIAE HERBEDI

IN ILLUSTRI ACADEMIA FRIDERICIANA,

JAC. FRIDERICO LUDOVICI,

SIMON PETRI

M. DC. CXXIX. MDCXXIX. MDCXXIX.

HALLAE MAGDEBURGICAE,
JESU CHRISTOPH. ANDREAE SEITLERI, Acad. Typogr. 1701.

14

B. C. D.

DISSERTATIO JURIDICA
De
COELIBATU POENÆ NOMINE
IMPOSITO.

CONTENTA TOTIUS DISSERTATIONIS.

Differentia contractus matrimonialis à contractibus reliquis in eo præcipuè consistit, quod regulariter indissolubilis sit ille §. I. Idem juxta mores nostros de solis sponsalibus affirmandum, non autem juxta jus divinum, quod ostenditur & ad dubia respondetur §. II. Sunt nihilominus tamen certi casus, quibus & matrimonium juxta divinum & sponsalia juxta humanum jus iterum dissolvi possunt, §. III. Parti nocenti eò casu certe poenæ dictari solent, inter quas poena celibatus etiam deprehenditur §. IV. Origo hujus poenæ ex jure canonico & textus eò pertinentes §. V. & VI. Objectiones: poenam hanc in praxi adhuc receptam esse & sic de ejus justitia frustra disputari; quæ refellitur, §. VII. Formatur status controversæ, & huic in adducto quodam casu non ritè observasse Cypræum, ostenditur §. VIII. Poena celibatus iniquitate laborat §. IX. Ratio hujus assertionis ex principiis moralibus & materia de imputatione morali desumitur, §. X. XI. & XII. Illustratur illa ex jure Romano §. XIII. Respondetur ad ea, quæ ex hoc ipso jure Romano in contrarium moveri poterant §. XIV. Promissio Uxoris defuncto marito facta, quod ad secundas nuptias transire nolit,

DISSERT. DE COELIBATU POENÆ

nolite, irrita est & invalida §. XV. Pœna celibatus ex eodem fundamento impugnari potest §. XVI. Quod præcipuè exinde demonstratur, quia necessariam ut plurimum peccandi occasionem condemnato suppeditat §. XVII. Illustratur thesis adhuc ulterius ex iis, quæ à Theologis aliàs contra vota monastica & in specie contra votum castitatis adferri solent §. XVIII. Transitus ad refutationem eorum, quæ pro defendenda juris Canonici dispositione communiter adferri solent. Verba Mevii & Lutheri §. XX. Responsio §. XXI. Rationes Carpovii cum responsionibus succinctis §. XXII. XXIII. XXIV. XXV. & XXVI. Rationes Canonistarum ex 1. Corinib. 7. v. 7. nec non Matth. 19. v. 9. §. XXVII. & XXVIII. De questione: utrum dispositio juris Canonici in praxi obtineat? §. XXIX. Formula pronuntiandi ex Cypræo §. XXX. In judiciis Ecclesiasticis Protestantium pœna celibatus cum certa limitatione saltem imponitur §. XXXI. Quam tamen limitationem totam regulam evertere ostenditur §. XXXII. Conceduntur in praxi etiam nocenti novæ nuptiæ, ita tamen ut illa regulariter ex provincia excedat §. XXXIII. & XXXIV. Remittitur relegatio, modo pars nocens certam nullam persolvat §. XXXV. Præsertim si nonnullæ circumstantiæ condemnatum quodammodo excusantes concurrant §. XXXVI. Conclusio totius dissertationis §. XXXVII.

§. I.

Contractum matrimonii à reliquis contractibus, qui pro objecto rem in commercio existentem habent, in plurimis recedere, nemo, ut persuasimus, inficias ire poterit. Unum nobis pro ratione instituti tetigisse sufficiat, quod quamvis aliàs à conventionibus ritè initis utriusque partis dissensu iterum recedere liceat, §. fin. *J. quib. mod. toll. oblig.* Deus tamen ter O. M. eos, qui præcedente legitimo consensu

fensu in unitatem carnis semel transierunt, ab illa iterum recedere in S. Scriptura expressè prohibuerit, *Matth. 19. 2. 6. & 9.* Unde Imperator in §. 1. 7. de *patr. potest.* nuptias recte describit, quod sint viri & mulieris conjunctio, *in- dividuam* vitæ consuetudinem continens.

§. II.
 Quin Sponsalibus de præsentis idem prædicatum *in- dissolubilitatis* (mutuo licet dissensu accedente) tribui possit, itidem extra dubium est, si ad Leges humanas moresque nostros respicias. At verò de jure divino contrarium verius esse videtur. Quamvis enim DD. communiter & inter eos in specie Carpzovius in *Jurispr. Eccles. lib. 2. Def. 132. n. 8. Def. 172.* & *passim alibi* prohibitionem mutui dissensus etiam hac parte ex dicto Salvatoris: *Quos Deus conjunxit, homo ne separet*, deducere nitatur, contextus tamen *Matth. 19.* & verba in *vers. 5. & 6.* immediatè antecedentia: *Et erunt duo in carne una. Itaq; jam non sunt duo, sed una caro*; quod ergo *Deus conjunxit* &c. apertè ostendunt, Salvatorem non de matrimonio inchoato, id est, de sponsalibus, sed de plene consummato per copulam carnalem locutum esse. Ex quo in contrarium firmiter inferimus, quod sponsalia & matrimonia, quatenus Leges divinæ in specie de iis nihil peculiare disponunt, ex natura reliquarum conventionum, in quibus mutuus dissensus permittitur, dijudicari debeant, & quod exceptio quoad matrimonium consummatum dictam regulam de mutuo dissensu firmet in casibus non exceptis, id est, pro ratione præsentis controversiæ in sponsalibus, purè etiam & de præsentis celebratis. Non obstat, quod tamen in sponsalibus (utinam semper verè fieret!) nomen divinum invocetur; nam & talis invocatio in contractibus fit. Licet verò deinde à contractibus recedatur, non tamen

propterea nomen divinum ludibrio habetur, modò ab initio seria contrahendi intentio adfuerit, hæc enim si abest, tunc demum in vanum sumitur nomen divinum.

§. III.

Interim, quamvis juxta adducta nec ab ipso matrimonio propter divinas, nec à sponsalibus propter humanas Leges privatâ autoritate & utriusque contrahentium consensu resilire liceat; dantur tamen nihilominus casus, quibus hoc ipsum autoritate Magistratus accedente & invitâ etiam altera parte permittitur. De numero illorum casuum & annon præter eos, qui hodie recepti, alii adhuc à Principibus Evangelicis admitti possint, in præsentî non disputabimus, (videri potest de hac re Joh. Strauchius *instit. jur. publ. lib. 1. tit. 35. §. 3.*) sed supponimus, quod divortium propriè sic dictum in Consistoriis nostris ob duas solummodo causas, adulterium scilicet & malitiosam desertionem; repudium autem toties demùm permittatur, quoties animi desponsatorum, vel utriusque, vel alterutrius saltem, ita ab invicem sunt alienati, ut nullis suasionibus aliisque prudentibus remediis conciliari iterum possint, v. *Mevius P. 6. Dec. 225. 226.*

§. IV.

Ex hisce suppositis porrò facile consequitur, omnem illum, qui factò suo illicito divortio aut repudio causam præbet, poena condigna adficiendum esse. De poenis criminalibus corporis afflictivis & pecuniariis, nunc quidem non erimus solliciti, cùm limites instituti nostri illæ transgrediantur, ex qua eadem ratione quoque de remediis, quæ privatam partis læsæ satisfactionem respiciunt, non disquiremus; illud unicum ergò nobis in præsentî objectum differendi erit, ut nempe de hypothesi Scriptorum juris ecclesiastici dispiciamus, quando statuunt, *parti nocenti,*

NOMINE IMPOSITO.

centi, quæ vel sponsam, vel uxorem deserit, vel adulterium committit, supplicii loco & per modum gravioris pœnæ injungendum esse, ut vitam cœlibem agat & aliam sibi conditionem iterum non querat, vid. Carpzov. d. l. 2. def. 136. num. 5. & Def. 191. n. 1. seqq. it. lib 3. Defin. 71. n. 9. 10. 11.

§. V.

Origo hujus pœnæ cœlibatus, ut multa alia in jure nostro Ecclesiastico, ex juris Canonici placitis derivanda est. Textus huc præ aliis faciens est in cap. 12. X. de Præsumpt. ubi Papa Alexander III. Literis, inquit, fraternitatis tuæ receptis nobis innotuit, quod cum P. ab A. muliere, quam in uxorem acceperat, peteret separari, accusatores matrimonii produxerunt testes firmiter asserentes, quod postquam mulier cum prædicto viro contraxerat matrimonium, consanguineum Viri ejusdem solum cum sola, nudum cum nuda in eodem lecto jacentem, eâ (ut credebant) intentione, ut eam cognosceret carnaliter, viderunt, multis locis secretis & latebris ad hoc commodis & horis electis: Consul. tuæ taliter respondemus, quod ex hujusmodi violenta & certa suspitione fornicationis potest sententia divortii promulgari: ita quidem, ut vir licentiam habeat, mortua illa ducendi aliam, muliere sine spe conjugii remanente.

§. VI.

Huic textui ex decretalibus duo alii ex Decreto defuncti adhuc superaddi possunt. Primus est in c. 23. caus. 37. qu. 7. Concubivisti cum sorore Uxoris tuæ? si fecisti, neutram habeas: & si illa, quæ Uxor tua fuerit, conscia sceleris non fuit, si se continere non vult, nubat in Domino, cui velis. Tu autem & adultera sine spe conjugii permaneat & quamdiu vixeritis, juxta præceptum Sacerdotis pœnitentiam agite. Alter habetur in c. sequ. 24. d. caus. 37. qu. 7. Si quis cum noverca sua dormierit, neuter ad conjugium potest perve-

pervenire, *sed vir ejus potest, si vult, aliam accipere; si se continere non potest. Similiter si quis cum filiastra sua, vel cum sorore uxoris suæ dormierit, observandum est.*

§. VII.

Habes textus ex jure Canonico, quos in præfenti nobis examinandos sumimus. Ubi quidem ab initio obijci posset, dispositionem in illis textibus contentam juxta testimonium plerorumque scriptorum apud Evangelicos etiam in foro adhucdum observari, unde opera huic nostro examini impeniã frustranea nonnullis videri poterat; interim tamã cum nos pro ratione hujus nostri instituti Judicis officio non fungamur, quippe ad quem solum pertinet vulgatum illud: non esse de Legibus, sed secundum eas judicandum, & contrario autem in cathedra de qualitate Legum quoque disputare non sit prohibitum; hinc vitio nobis nemo vertere poterit, quod cogitationes occasione adlatorum textuum nobis subnatas cum benevolo Lectore pro libertate Academica communicare non dubitaverimus. Quid? quod & infra simus demonstraturi, dispositionem juris Canonici reverã nullum usum in praxi habere, si res penitus inspiciatur.

§. VIII.

Cum verò non solum adducti juris Canonici textus, sed & DD. in univèrsum omnes semper ad casum repudiij atque divortii respiciant & præterea inter partem nocentem & innocentem distinguant, priori saltem pœnam cœlibatus injungentes, hinc nescio, quid in mentem venerit Paulo Cypræo, ut in *tr. de connub. jur. cap. 10. §. 22.* hunc casum tanquam dubium proponeret: *Utrum virgo compressa & à viro, qui juramento se purgavit, quod fidem non dederit, relicta, inupta sedere, an vero aliam conditionem sibi quærere debeat?* Aut enim masculus ille, de quo quæritur, reverã

NOMINE IMPOSITO.

revera fidem non dedit foemina, quod eam in matrimonium ducere velit, & sic non adest casus repudii; aut verò spem matrimonii fecit & sic pejeravit, de quo casu solum loquitur Cypræus, & tunc rectè dicit, quod perjurus ille non aliter ac adulter, desertor, vel etiam mortuus censendus sit, cui mulier quoque amplius obstricta non est, ideoque, ut verba Cypræi mea faciam, sese ab eo rectè segregare potest eumque Dei judicio & vindictæ committere cum hac exprobratione:

*Si tu oblitus es, at Deus meminerit, meminerit fides,
Quæ te ut poeniteat postmodo facti faciet tui.*

Sed nihil dubii hic subest, cum foemina hac ratione pro parte innocente haberi debeat.

§. IX.

Maneamus ergò in terminis sub initium §. *preced.* indigitatis, supponentes, coelibatum poenæ nomine illis saltem imponi, qui factis suis illicitis repudio vel divortio causam præbent. Quæritur autem: an juxta genuina juris principia hoc fieri queat? Equidem Celeberrimus JCtus, David Mevius P. 6. Dec. 359. n. 7. jam confessus est, *valde durum* esse hanc poenam & talem, *quæ grave jugum infert*, unde porro subjungit: *cautum debere esse judicem, ut non temerè, nec promiscuè poenam addat interdicti, quia non tam facile illa aut servatur, aut remittitur, quàm irrogatur*; verum nobis adhuc ulterius procedendum & hoc asserendum esse videtur, quod nempe dispositio juris Canonici talem poenam dictitans, aperta iniquitate laboret.

§. X.

Hanc nostram assercionem ut demonstremus, ad materiam de imputatione morali recurrentum est. Quotiescunque enim Legislator aliquid alicui per modum poenæ interdicit, toties actus interdictus ita comparatus sit
B necessum

10 DISSERT. DE COELIBATU POENÆ

necessum est, ut delinquens facultate libera polleat, actum illum prohibitum vel expediendi, vel etiam omittendi. Quod si verò delinquens circa talem actum dicta libertate non gaudeat, tunc sua sponte etiam consequitur, Legislatorem rectè non facere, si illum per modum poenæ & coercionis interdicat. Duæ scilicet præcipuè Legum dicuntur esse virtutes, præcipere & vetare, (permisio juris huc non pertinet;) quæ quamvis quoad affirmationem & negationem sibi è diametro opponantur, in eo tamen, nisi fallor, conveniunt, quod quemadmodum præcipi nequeunt, quæ extra nostram potestatem posita: ita quoque prohiberi nullò modò possint, quorum intuitu quò fiant, aut non fiant, facultas disponendi arbitrio nostro relicta non est.

§. XI.

Propius ad rem veniamus. Est principium sanæ rationis ipsi etiam divinæ revelationi non repugnans, *imparari non posse homini actiones & effectus facultatum vegetabilium, quæ in ipsius corpore deprehenduntur, prout istæ per nativitatem, aut ex causis ab ipso non dependentibus existunt*, de quo fusius agit Pufendorff. *de J. N. & G. l. i. cap. 5. §. 7.* Hæc enim si imputarentur, impossibile quid in classem imputationis referretur, quod tamen absurdum foret. Sic cui natura corpus vegetum, robustum, procerum dedit, ipsi eò nomine nihil imputari, aut quò minus tale habeat, injungi potest. Unde si in aliqua lege, ut & conventionem aut testamento, tale quid occurrat, id pro non adjecto haberi debet, aut commodior, (si modo fieri potest,) ejus invenienda interpretatio, vid. Pufendorff. *cit. loc. §. 8.*

§. XII.

Facultas autem & inclinatio ad generandum, nisi me omnia fallunt, ad actiones & effectus facultatum vegetabilium referenda erit. Unde, quamvis Legislator hanc facultatem

NOMINE IMPOSITO.

II

facultatem generandi ita circumscribere possit, ne vago modo & ad exemplum bestiarum in actum deducatur, quod ipse Deus, Legislator sanctissimus, in verbo suo fecit; homo tamen leges condens tam absoluta potestate non pollet, ut dictam facultatem in totum & ex omni parte tollere plane & interdicere possit. A restrictione enim, quæ hic juris ipsius divini est, ad omnimodam prohibitionem, quam canones ab hominibus profecti intendunt, non valet consequentia.

§. XIII.

Leges Romanæ, quas in Germania recepimus, nostram confirmant sententiam & ea, quæ paulò ante ex Pufendorffio adduximus. Ita enim Julianus in *l. 22. ff. de cond. & demonstr. Quoties*, inquit, *sub conditione mulieri legatur*, si non nupserit, & ejusdem fideicommissum sit, ut Titio restituat, si nubat: commodè statuitur, & si nupserit, legatum eam petere posse, & non esse cogendam, fideicommissum prestare. Ita Terentius Clemens in *l. 62. §. 2. d. t. respondet: Cum vir uxori*, si à liberis ne nupserit, *in annos singulos aliquid legavit, quid juris sit? Julianus respondit, posse mulierem nubere & legatum capere*. Adde *l. 63. §. 1. & l. 72. §. 5. d. t. Struv. S. I. C. Ex. 35. th. 97.*

§. XIV.

Non obstat, quod ramen Imp. Justinianus in *Nov. 22. c. 43 & 44.* disposuerit, quod vidua contra Legem viduitatis ipsi à Marito in testamento datam ad secunda vota transiens, emolumentum sub hac lege ipsi relictum amittat; distinguendum enim est, an quis viduitatem simpliciter injungat, an verò lucrum aliquod ob viduitatem non servatam auferat. Posterius tolerari potest, quia ad impossibile non adstringit, secus in priori. Eadem ratione dispositio *l. 62. §. 2. in f. ff. de cond. & demonstr.* excusari

B 2

potest,

DISSERT. DE COELIBATU POENÆ

potest, ubi ita: *Quod si ita scriptum esset*, si à liberis im-
 puberibus ne nupserit, *legem* [puto Juliam & Pappiam, ut
 indicat inscriptio legis, v. Gothofr. ad l. 64. d. t.] *locum non*
habere, quia magis cura liberorum, quam viduitas injungere-
tur; hic enim cœlibatus ad tempus saltem, quò liberi pu-
 bertatem adepti fuerint, idque iterum non simpliciter, sed
 solummodò sub comminatione amissionis lucri adjunctus
 erat, ac canones simpliciter & in perpetuum cœlibatum
 poenæ nomine dicitant.

§. XV.

Hæc de materia *testamentorum*. Sed quid si Uxor ma-
 rito *per modum pacti* promississet, quod ad secunda vota tran-
 sfire nolit? placet responsionem verbis Carpzovii, contra
 quem deinde disputabimus, exprimere, qui *Jurisprud. Ec-*
cles. l. 2. Def. 172. ita de hac re loquitur: *Tanta quorundam*
est insania, ut quam potestatem habent de bonis & facultati-
bus suis licitè disponendi, conjugique ac liberis imperandi, eam
post obitum etiam illicitè exercere presumant, parùm curantes,
quid pium sit & honestum, quidque voluntati divina ac summo
rerum & naturæ moderatori placeat & conveniat. Ex quo-
rum sunt catalogo, qui conjugibus nuptiis secundis interdicit,
aut blanditiis ac persuasionibus promissionem de vitandis nu-
nptiis secundis extorquere laborant. Et deinde per integr. desin-
tales pactum contra bonos mores & honestatem, nec non
contra legem divinam [quæ nullam legem cœlibatus de-
derit, ib. n. 13.] impingere, imo cum periculo animæ &
corporis conjunctum esse fusè ostendit.

§. XVI.

At, inquis, maxima est differentia inter hosce casus,
 quando nempe cœlibatus *in testamento* vel *per pactum à pri-*
vatis, & quando è contrario *per modum poenæ à Canonibus*
imponitur, in priori scilicet casu nullum delictum adest
 tan-

NOMINE MPOSITO.

tanquam causa impositionis, benè tamen in posteriori, & sic ab illo ad hunc validè inferri nequit. Concedo illam differentiam quam lubentissimè. Sed conveniunt tamen etiam duo illi casus in eo, quod caput rei est & adscopum nostrum principaliter spectat. Quemadmodum enim testamentum & pactum mihi cum effectu aliquid imponere non potest, quod arbitrio meo subiectum non est: ita quoque prohibitio legis, quæ mihi tale quid aufert per modum pœnæ, quod tamen, ut omittatur, in mea potestate non deprehenditur, aperta iniquitate laborare videatur. Talis autem est prohibitio juris Canonici.

§. XVII.

Accedit, quod dicta prohibitio necessariam ut plurimum peccandi occasionem suppeditet condemnato. Quamvis enim dentur homines, qui propter temperamenti qualitatem ad actus venereos minus inclinant, rariores tamen hi, ni fallor, erunt & plurimi ustionibus frequentioribus exagitantur. Quomodo autem extinguere poterit ejusmodi ustiones ille, cui cœlibatus per modum pœnæ injunctus? an per legitimum matrimonium? sed hoc ipsi est interdictum. Sine dubio ergò de mediis illicitis clanculum sollicitus erit, v. omninò Carpzov. *l. prox. cit. n. 15. & 17.* ubi sententiam Consistorii supremi Dresdensis subjicit, verb. *Die weil aber diese ihrem Manne beschene Zusage eine Witbe zu bleiben / nicht allein unbedachtsam / weil auffer der Ehe mit unverletztem Gewissen zu leben in ihrer Macht nicht stehet / als welches vor eine sonderbare Gabe Gottes zu halten &c.* Non video itaque, quâ ratione illa matrimonii prohibitio ad species medicinæ moralis (ita enim salutantur pœnæ) referri possit. Scio quidem, quod nonnullorum Moralistarum est effarum, in omnibus pœnis emendationem delinquentis non intendi,

14. DISSERT. DE COELIBATU POENÆ

aut obtineri posse; sed ad minimum tamen, puto, poena ita comparata esse debet, ne ad nova delicta viam pandat & sic delinquentem adhuc magis in sensu morali necessario corrumpat.

§. XVIII.

Disputant aliàs, uti notum est, Theologi Protestantes quàm acerrimè contra vota monastica Pontificiis usitata & in specie contra votum *castritatis*. *Talia vota*, inquit Frider. Balduinus *de cas. consc. lib. 2. c. 8. cas. 7. facienda non sunt, quæ ordinem Dei convellunt, vel corpus aut animam laedunt, vel occasionem peccandi præbent*, v. Chemnit. *in exam. Concil. Trident. tit. de Cœlibatu Sacerdot. cap. 9.* Gerhard. *in loc. de conjug. c. 10. sect. 1.* aliique plures apud Brunne-
zur. Eccles. l. 2. c. 7. ibiq. in addit. illustr. Strykii. Non dubito autem, quin ea omnia majori adhuc jure prohibitioni canonum de non ineundis nuptiis per modum poenæ factæ opponi possint. Rectè fecisset Papa, si scortationem aliosque foedos concubitus interdixisset ei, qui causam divortio præbuit, sed non rectè fecit, quando ipsum matrimonium interdixit. Apostolus pronunciat *1. Corinth. 7. v. 9.* melius esse nubere, quam uri: Canones contra: melius esse uri, quàm nubere, asserunt, ut saltem poenæ ab iis excogitatæ satisfiat.

§. XIX.

Demonstravimus hætenus, ut speramus, ex genuinis fundamentis, quod prohibitio matrimonii per modum poenæ facta iniquitate laboret. De rationibus ergo, quæ pro defensione illius præten-
sæ poenæ adduci possint, jam sollicitos esse nos oportebit, & quidem illas potissimum examinabimus, quæ à nonnullis Scriptoribus Protestantibus hæc parte adducuntur, quod enim Pontificios attinet, mirandum adeò non est, eos illiusmodi cœlibatum à delinquentibus exigisse,

gisse, quia illi in reliquis etiam satisfactionibus, imò in ipso cultu divino animum sapè non respiciunt, sed in opere operato externo nudè & unicè acquiescunt.

§. XX.

Mevius, Jctus celebratissimus, quamvis pœnam cœlibatus admodum odiosis exornaverit encomiis, prout supra §. IX. ejus verba retulimus, nihilominus *d. P. 6. Dec. 359. num. 1.* hisce formalibus utitur: *In judiciis Ecclesiasticis moris esse, cum dissolvuntur sponsalia, interdici in posterum nuptias.* Addit in notis: *sequi Ecclesias Evangelicæ Religionis addictas in eo sententiam Lutheri, qui ad coercendam repudiorum temeritatem hoc interdictum (nuptiarum scilicet) pium, utile, & necessarium statuit, uti ex ejus scriptis refert Cypræus de sponsal. c. 12. §. 6. num. 3.* Ad Cypræum quoque provocat Carpzov. *Jurispr. Eccles. l. 2. def. 136. num. 6.* ipse autem Cypræus hæc verba Lutheri (absque allegatione tamen loci Scriptorum Lutheri) refert: *Welche nach öffentlichem Verlöbniß zu seinem Gemahl nicht will/ soll ohne Ehe bleiben.* Item: *Wenn zwey miteinander verlobt seyn/ und es bey derselben Verlöbniß bleibt/ daß keins das ander sein lebenslang kan verlassen.* Priora tamen verba huc propriè saltem pertinere videntur.

§. XXI.

Rationem hic nondum videre possumus, ergò etiam responsione opus non est, præsertim cum Mevius *d. l. n. 4.* & s. iterum fateatur, eoque ipso non obscurè confirmet, quæ hactenus adduximus, *ingum, quod quis ferre aptus non est, non esse imponendum, nec occasionem gravioribus malis dandam.* Item: *In hac specie præprimis, ubi conscientie imminent laquei, abstinendum ab onere insupportabili infligendo.* Unde adhuc remanet quæstio præjudicialis: an hoc *pium, utile & necessarium* sit, ut præcisè cœlibatus per modum pœnæ

pœnæ injungatur illi, qui repudio vel divortio causam injuste dedit.

§. XXII.

Prodeant ergò ipsæ rationes, quibus dispositionem juris Canonici defendere nituntur DD. Cypræus *loc. ant. cit.* hanc profert: *Altera, inquit, pœna hac erit, ut aliam sibi conditionem quærere prohibeatur, qui sponsam vel conjugem volens deseruit: ideoque illa viva alteri conjungi nequeat. Nam cum semel fide data sponsus factus sit, alterius sponsus esse non potest. Ideoq; & vitam cœlibem agere cogetur, quod & ipsum satis supplicii est.* Medius terminus, ut vides, Cypræi hic est: *Qui semel fide data sponsus factus est, is alterius sponsus esse non potest. Quid si ego subsumerem: atqui Cajus semel fide data sponsus primæ uxoris quondam factus est, ergò post mortem illius alterius fœminæ sponsus esse non potest? Si dicis: hoc post mortem fieri quidem posse, sed non vivente prima uxore; tunc ego rehero, idem etiam post divortium fieri posse, quod vinculum conjugale non minus ac ipsa mors dirimit, Ceterum concedimus Cypræo, satis esse supplicii, si quis vitam cœlibem agere cogitur; sed utrum hoc supplicium regulis justæ conveniat, de eo adhuc sub judice lis est.*

§. XXIII.

Huic unico eique tam lubrico fundamento thesin suam superstruxit Cypræus. Veniat nunc illi in auxilium Carpovius, tribus argumentis instructus. Ita autem incipit in *Jur. Eccles. lib. 3. def. 71. num. 6.* *Non immerito indignus judicatur novo conjugio, qui divinam ordinationem semel tam nefarie violavit, malitiose conjugem priorem deserendo. Aliter enim si diceremus verendum, ne criminibus per indulgentiam novarum nuptiarum incentivum prabeatur. Et absurdum foret, partem nocentem commodum sentire ex suo delicto.*

§. XXIV.

§. XXIV.

Proœmium hujus argumenti ejusdem tenoris esse videtur, ac si quis diceret: *Eum, qui semel contractum aliquem violavit, in posterum planè non esse admittendum, ut alium contractum celebret, quia non immeritò indignus judicatur novo contractu, qui divinum jussum de servandis contractibus semel tam nefarie violavit, malitiose à priori contractu recedendo.* Quis verò non rideret hanc lepidam illationem? Nemo etiam sanæ mentis homo vereri potest, ne criminibus per indulgentiam novarum nuptiarum incentivum præbeatur; sed hoc potius & juste quidem verendum est, ne criminibus per prohibitionem aliarum nuptiarum incentivum præbeatur, prout antea deduximus. Puniatur delinquens pœna pecuniaria, carcere, aut alio modo, & nullum incentivum criminum juste verendum erit. Quod si verò delinquens spreta hac pœna præter culpam Judicis peccare pergat, iterum etiam pœna condigna adficiatur & Judex officio suo satisfecit. Sed, instat Carpzovius, ita pars nocens commodum sentit ex suo delicto, si aliæ nuptiæ ei conceduntur, quod tamen absurditatem involvit; verum enim verò cum desertor malitiosus, vel adulter, pœnam facto suo congruentem sustinere necessum habuerit, non video, qua ratione facultas transeundi ad alias nuptias pro commodo ex delicto profluente venditari possit. Vix enim aliquid pro commodo ex facto profluente habetur, quoties ipsum factum rigidis pœnis à Judice coercetur.

§. XXV.

Pergimus cum Carpzovio ad secundam rationem, quam d. l. num. 7. his verbis concepit: *ac quo jure in thorum conjugalem collocabitur, qui ob violationem conjugii exulare deberet, quo remisso, ulterior ei gratia haud faciendâ, ne duplex venia concedatur duob. concurrant singularia circa unum*

C

subje-

subjectum, contra sanctionem juris, l. 1. C. de dotis promiss. l. 19. ff. ex quib. caus. major. l. 8. § 3. ff. de legat. præs. Camill. Borell. Conf. 64. n. 12. Frid. Pruckmann Vol. 1. Conf. 10. num. 60. Didac. Covarruv. l. 3. var. resol. c. 19. n. 1. Vincent. Caroc. de locat. tit. de SS. Eccles. n. 3. Hic primò notandum, rationem adlatam non esse universalem, cum in omnibus provinciis & locis Germaniæ relegatio adulteris dictari non soleat, v. g. juxta jus Lubecense, quo in casu duplicati etiam adulterii prima vice pœna saltem pecuniaria, secunda autem impositio cippi dictatur, v. Mev. *ad jus Lubec. lib. 4. tit. 6. art. 2. & 3.* Deinde erroneè supponitur, ac si adultero vel desertori eo ipso, dum aliæ nuptiæ permittuntur, *gratia fiat*, quia nos supra probavimus, Legislatorem potestatem nubendi eidem auferre non posse, unde quod necessario juxta æquitatis rationem concedi *debet*, hoc pro gratia reputari nequit. Ex quo simul apparet, quod concessio aliarum nuptiarum non sit aliquid *singulare*, & quod proinde, quamvis in locis, ubi pœna relegationis alias obtinet, ea remittatur, simulque parti nocenti facultas alias nuptias celebrandi concedatur, duo tamen singularia circa unum subjectum non concurrant.

§. XXVI.

Pergit ulterius num. 9. *Cumq. factò divortio ex causa adulterii novas inire nuptias prohibitum sit parti nocenti*, (in quem finem textus juris canonici à nobis jam supra §. V. & VI. recensitos allegat,) *cur non idem obtineret in divortio ex causa malitiosa desertionis, quippe quæ adulterio equiparatur*, Henning. Arnisæus *de jur. connub. c. 6. sect. 7.* Schneidewin *ad tit. 7. de nupt. rubr. de Divortio.* Verum cum nos antea ostenderitimus, pœnam cœlibatus generaliter & sic eo etiam casu, quando divortium ex causa adulterii factum, iniquitate laborare; hinc quemadmodum anteceden-

dens in adlato argumento vacillat, ita quoq; consequens, quod ex illo deducitur, vacillet necessum est.

§. XXVII.

Hæc sunt levia illa dubia, quæ contra thesin à nobis defensam communiter adduci consueverunt, quæ si majoris ponderis fuissent, longiorem etiam refutationem postulassent. Audiamus adhuc duo alia, quæ à Canonistis vulgo adduci consueverunt, eum quidem in finem, ut exinde evincant, quod & pars innocens æque ac nocens ab ulterioribus nuptiis abstinere debeat, v. Bellarminus de matrim. cap. 14. Primum desumunt ex 1. Corinth. 7. v. 7. ubi dicit Apostolus, quod Uxor, si se separaverit, aut viro reconciliari, aut caelebs manere debeat; Sed respondetur, totum contextum ostendere, quod Apostolus non de separatione autoritate judicis ex causa jure divino approbata facta, sed de ea, quam uxor ex privato arbitrio suscepit, loquatur; at verò per ejusmodi privatam discessionem non tollitur vinculum conjugale, ergò sine dubio etiam uxor, quæ discescit, ad aliud matrimonium provolare non potest, v. Gerhard. in loc. de Conjug. n. 587. Beza in annot. ad d. c. 7. v. 7. Ep. 1. ad Corinth. Carpoz. Prax. Crim. qu. 63. num. 32. seqq. Schneidewin ad tit. 7. de nupt. rubr. de divortio n. 44. Nos verò in præsentem eum casum semper ante oculos habemus, quando divortium legitimo modo petitur & obtinetur, & sic vinculum conjugale intuitu utriusq; partis, nocentis & innocentis, penitus dissolvitur.

§. XXIIII.

Secundum argumentum exinde petunt, quoniam Christus Matth. 19. v. 9. eum macchari dicit, qui uxorem dimissam duxerit. Sed incivile est, nisi tota Lege perspecta aliqua ejus particula proposita judicare & respondere velle. Legatur integer v. 9. qui ita sonat: Dico autem vobis, quicumque

20 DISSERT. DE COELIBATU POENÆ

dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Integro itaq; versiculo perlecto non opus est, ut fusè respondeamus, quilibet enim primo statim intuitu advertit, quod restrictio: *nisi ob fornicationem*, quæ in verbis immediate antecedentibus habebatur, hic quoq; repetenda sit. Et ergo sensus Christi hic est: Quicumq; uxorem juxta morem Judæorum pristinum, (de quo tunc disputabat Salvator) ex quacumq; causa, excepta fornicatione, dimittit & aliam ducit, ille mœchatur, quia dimissio non est licita, & qui dimissam ducit, ille mœchatur, quia talis uxor dimissa vinculo matrimoniali nondum est soluta. E contrario autem: Si quis uxorem propter causam fornicationis dimittit & alteram ducit, ille non mœchatur, & qui talem mulierem dimissam ducit, ille etiam non mœchatur, quia per fornicationem uxoris vinculum conjugale dissolvitur & sic dimissio licita est.

§. XXIX.

Existimamus jam, solidam rationem non superesse, ex qua dispositio juris Canonici sustineri queat. Transeamus ergo ad usum judiciorum nostrorum Ecclesiasticorum, & videamus, utrum ille cum jure Canonico conveniat. Affirmant communiter, vide quæ supra attulimus ex Mevio §. IX. adde Cypræum *de jur. Connub. c. 12. num. 3.* aliosque; Nobis autem contraria sententia & quod in effectu judicia nostra à dicto jure recedant, meliori jure defendi posse videtur.

§. XXX.

Graviter quidem obstare ab initio videtur, quod poena coelibatus communiter adhuc sententiis Consistorialibus inferi soleat. Formulam enim pronunciandi talem refert Cypræus *d. l. n. 7.* Hat Claus N. sich mit gedachter Jungfrau Elisabeth mit beyderseits Freundschaft Wissen öffentlic verlobt/

verlobt/ ob Er dann woll vier Tage hernach der Jungfrauen solch Verlöbniß absagen lassen/ mit Vorwendung/ daß Er ihr also gram worden/ daß Er sie keines weges zu ehelichen gedächte/ und wie ihn die weltliche Obrigkeit derhalben vorbescheydet/ ist Er auf solcher Meynung nun fast zwey Jahr verharret/ und der Jungfrauen keine Schuld oder etwas uneheliches anmassen können; So mag doch derhalben solch besenelich Ehe-Gelübd nicht hinterzogen werden/ sondern es wird der Geselle Claus N. durch gebühliche Mittel des Rechts/ als Gefängniß und dergleichen/ solch Ehe-Gelübd mit Christlichem Kirchgang und ehelichen Beylager zu vollenziehen billig compelliret und angewiesen; (utrum bene, an male, de eo in presenti non disputamus,) da Er aber über solchen angewendeten Fleiß dazu nicht zu bringen/ oder Er sich derowegen süchtig machen würde/ so würde Er auff vorhergehenden billigen Proceß/ als muthwilliger Desertor und Verlasser seiner Vertrauten billig erkandt und derwegen von der weltlichen Obrigkeit in gebühliche Straffe/ Verweisung oder dergleichen/ genommen/ und ihme bey leben gemeldeter Jungfrauen Elisabeth sich mit einer andern zu verehelichen nicht gestattet: Und auf solchen Fall/ da sie/ die Jungfrau ohne Gefahr ihres Gewissens außser dem Ehestande sich nicht enthalten könnte/ dazu sie doch mit Fleiß zu vermahren/ so wird ihr/ sich mit einem andern in Ehestand zu begeben/ billig nachgelassen/ B. N. B.

§. XXXI.

Sed salva nihilominus res est. Magna enim adhuc inter dispositionem juris Canonici & praxin judiciorum Evangelicorum deprehenditur differentia. Textus siquidem juris Canonici, quos supra §. V. & VI. recensuimus, parti nocenti pœnam cœlibatus indistinctè imponunt, nec unquam ei licentiam transeundi ad alias nuptias concedunt;

sed in judiciis Ecclesiasticis dicta cœlibatus pœna cum hac limitatione saltem imponitur, nisi pars nocens donum continentia non habeat, v. Schilter. *instit. jur. Canon. l. 2. Tit. 12. §. 8.*

§. XXXII.

Si hic in parenthesis nostram sententiam subjungere licet, illa limitatio nullius planè momenti esse videtur, sed idem est, ac si parti nocenti facultas novas ineundi nuptias simpliciter permetteretur. Quilibet enim, cui in cœlibatu permanere non placet, hac excusatione uti poterit, se dono continentia destitutum esse. Nec est, ut is, qui tale quid præ tendit, ad onus probandi adstringatur, vel juramentum hoc nomine ipsi imponatur; cum enim Theologi pariter & alii in ea sint opinione, & rectè quidem, continentiam peculiare donum divinum esse, & viribus naturalibus illud conciliari non posse, ejusmodi peculiaria autem ad minimum in foro juridico non præsumantur; hinc sine dubio præsumtio hæc pro eo, qui ad alias nuptias adspirat, militans, ab onere probandi ipsum penitus liberabit.

§. XXXIII.

Sed revertamur ad praxin judiciorum nostrorum Ecclesiasticorum, prout stylo communi salutantur. Hac scilicet methodo uti consueverunt, ut parti nocenti ad novas nuptias adspiranti illa quidem concedi soleant, ita tamen ut ex Provincia exeat. Fundamentum processus ex consensu Lutheri iterum petere solent, qui in *lib. de vit. conjug. tom. 2. Jen. Germ. fol. 166.* his verbis utitur: Fragstu / wo das andere (pars scilicet nocens) bleiben soll / wenn es vielleicht auch nicht kan Keuschheit halten? Antwort: Darumb hat Gott im Gesetze (sed in Lege forensi Judæorum saltem) gebothen / die Ehebrecher zu steinigen / daß sie dieser Frage nicht dürfften / also soll auch noch das weltliche Schwert und Obrigkeit die Ehebrecher tödten: Wo aber die Obrigkeit

keit

feist säumig und nachlässig ist/ und nicht tödtet/ mag sich der Ehebrecher in ein ander fern Land machen/ und freyen/ wo Er sich nicht halten kan/ aber es wäre besser/ todt mit ihnen/ umb böses Exempels willen/ &c.

§. XXXIV.

Modum procedendi paulò distinctius describit Carpz. *Jurispr. Eccles. l. 2. Def. 191. n. 8. seqq. Tentanda primò, inquit, reconciliatio est, cujus si spes aliqua superest, nocenti ad alias convolare nuptias neutiquam concedatur. (Rectè, sed tunc divortium nondum est factum, & sic ille casus huc non pertinet.) Secundo, pergit, graviter pars nocens monenda, ut delictum suum agnoscat, laboribus & jejuniis concupiscentias carnales reprimat, seque indignam judicet, cui novi matrimonii potestas detur. (Hoc quoq; monitum ferè sine effectu erit, quamvis enim se indignum novo matrimonio agnosceret pars nocens, propterea tamen continentiam non statim consequetur.) Cavendum porrò, addit, ne propria autoritate persona nocens ad novum transeat conjugium, sed Consistorii seu Magistratus Ecclesiastici consensum prius expetat. (Hoc ad solennia solum pertinet, si enim quis constanter asserat, se donum continentia non habere, Judex Ecclesiasticus consensum denegare non poterit. Dicis; eum inquirere debere, an donum continentia adsit, annon; Respondeo, hæc ad interna pertinere, & per rerum naturam inquisitionem institui non posse, sed assertioni perentis credendum esse.) Ac si, concludit, omninò conscientia ejus in calibatu periclitetur, novum conjugium hac demum conditione concedatur, ut pars nocens sedem fortunarum ac domicilii mutet, atq; eò se conferat, ubi ejus turpitudinis non innotuit.*

§. XXXV.

Imò interdum quoq; relegatio remittitur, modo pars nocens mulctam luat pecuniariam & nuptia absq; pompa celebrantur

24 DISSERT. DE COELIB. POEN. NOM. IMPOS.
brentur, Id. *cit. loc. in f.* Joh. Gerhard *in loc. de Conjug.* §. 622.
Huc spectat Rescriptum Electorale Saxonicum apud Carpz.
d. l. n. 12. So können Wir *» »* geschehen lassen/ daß sie ge-
gen Erlegung 50. Rthlr. in unsern Kirchen-Kasten alhie
mit Christoph S. sich anderweit verehlichen / und die Ehe
ohn alles Gepränge/ auch an keinem andern Orth / als auf
ihrem Guthe zu S. vollenziehen möge. Und begehren hie-
mit gnädigst/ Ihr wollet die Supplicantin darauff bescheiden
auch auff gedachten Fall berührte 50. Rthlr. von ihr einbrin-
gen und anhero in Unser Ober-Consistorium übersenden.

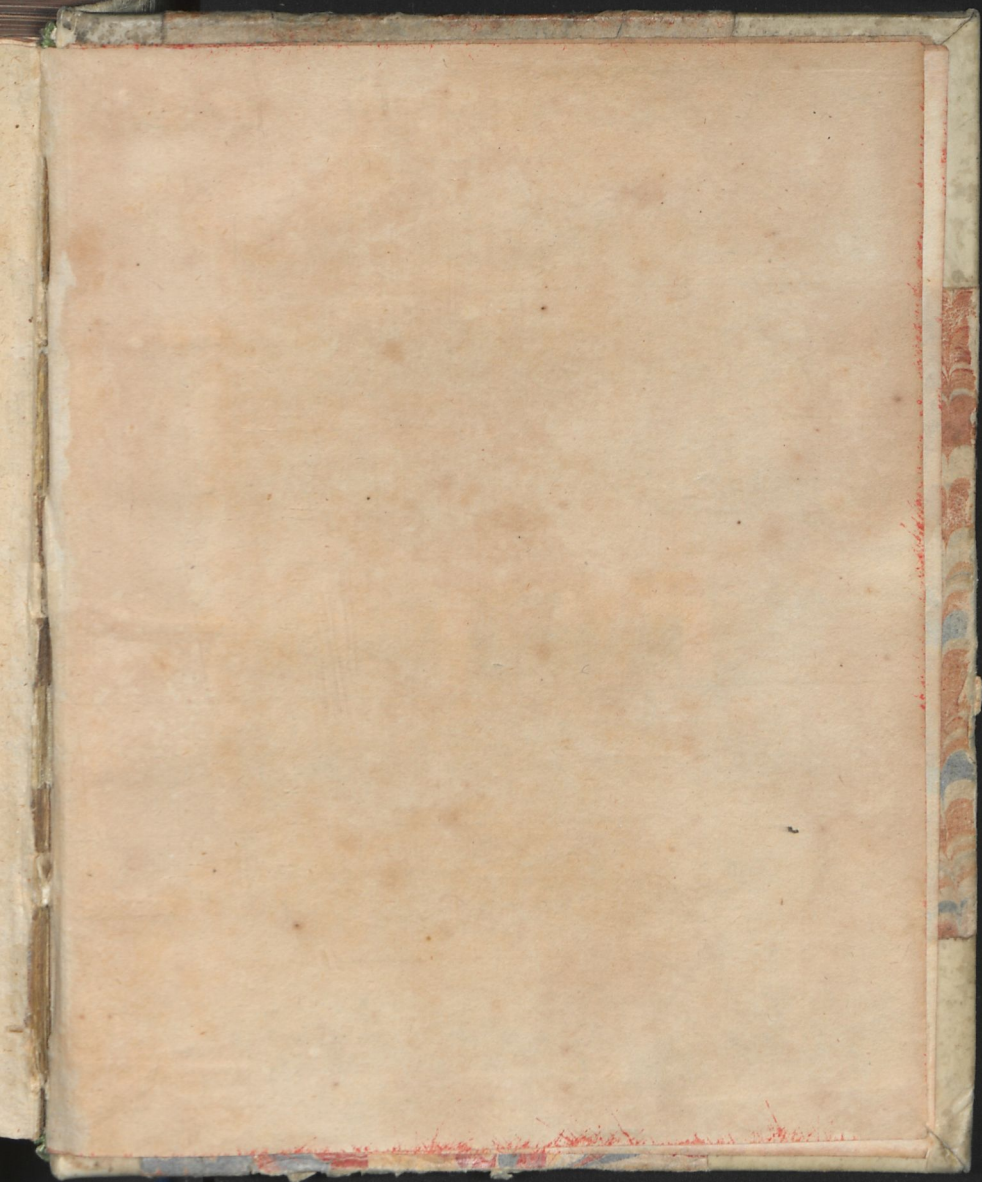
§. XXXVI.

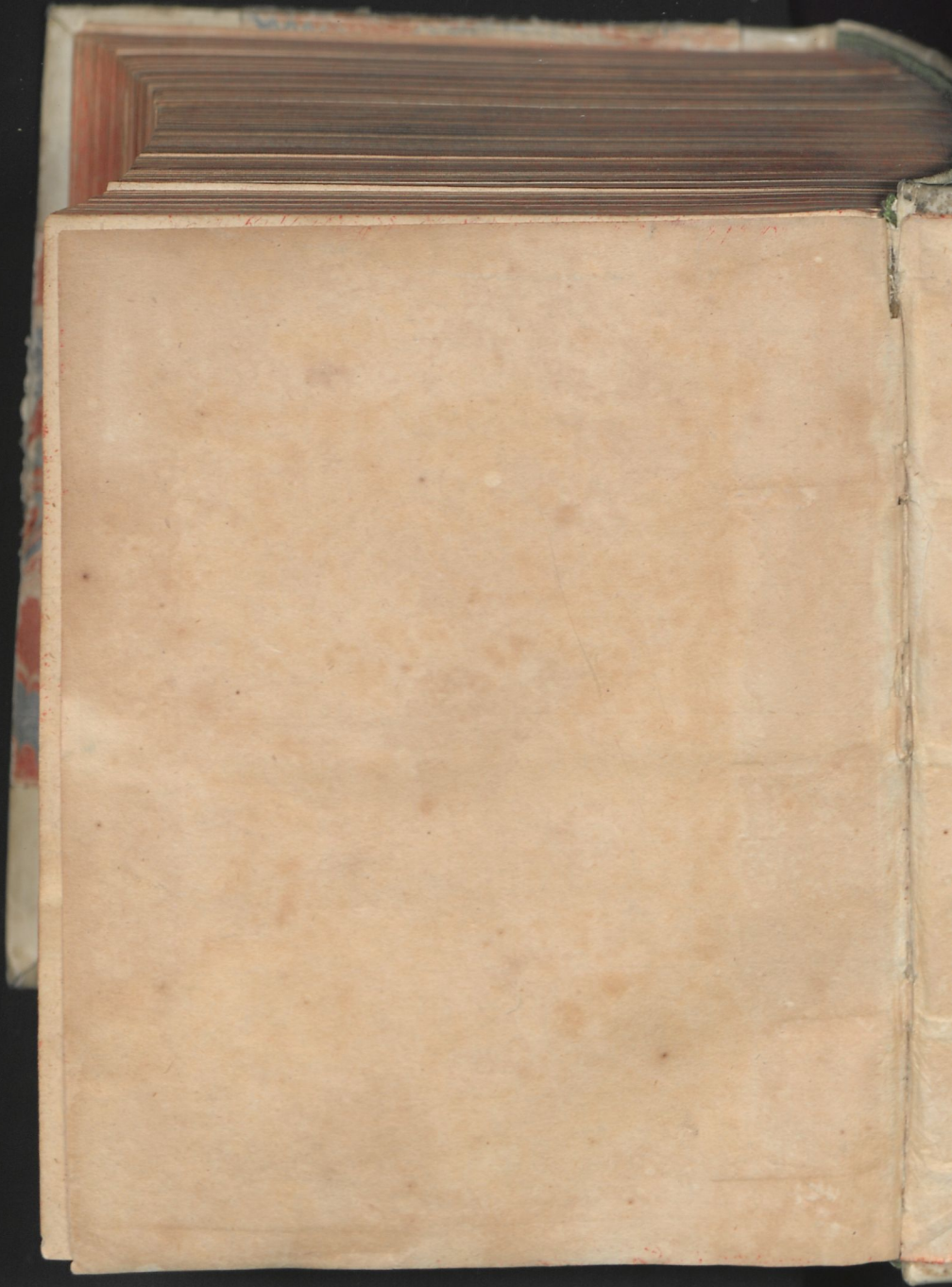
Fit hoc eò magis, quando certæ circumstantiæ concurrunt, quæ
præcedens delictum quodammodo excusant, de qua materia adhuc
adscribere lubet verba ejusdem Carpzovii *lib. 3. def. 71. uum. 12. seqq.*
Facultatem tamen, inquit, quandoque dari videmus parti etiam no-
centi, ut novum contrahat conjugium, ex speciali nimirum Magistrat-
us Ecclesiastici dispensatione, quæ si justâ & probabili ratione sit sulta,
omnino licita habetur: Fieri enim potest, ut quis in minorennitate
deliquerit, ad frugem meliorem pervenerit & poenituerit, aut in cœ-
libatu salva & illæsâ conscientia vivere nequeat. Nunquam non cir-
cumstantiis hisce probè perpensis licitè dispensari quivis facile concesserit,
vel saltem ex perpetuæ veritatis regula Apostolica: Si se non continent,
nubant, & satius est, honesto conjugio quem devinciri, quam scortati-
onibus & adulteriis libere indulgere, Gerhard. d. §. 622.

§. XXXVII,

Hæc ultima verba adducta si quis probè consideret, non so-
lum deprehendet, ea vix coherere cum iis, quæ ab eorum Autore
alias ad defendendam juris Canonici dispositionem adlata & à nobis
supra §. XXIV. & XXV. recensita ac refutata fuerunt; sed cogno-
scet simul, quod pœna cœlibatus ex jure Canonico originem suam
ducens revera in judiciis Protestantium non obtineat, quia limita-
tio: *nisi donum continentie non habeat pars nocens,* totam regulam
prohibitionis penitus evertit. Et hoc est, quod nos demonstrare
velle supra §. XXIX. promittebamus.

F I N I S.

AB: 152953.

ULB Halle

3

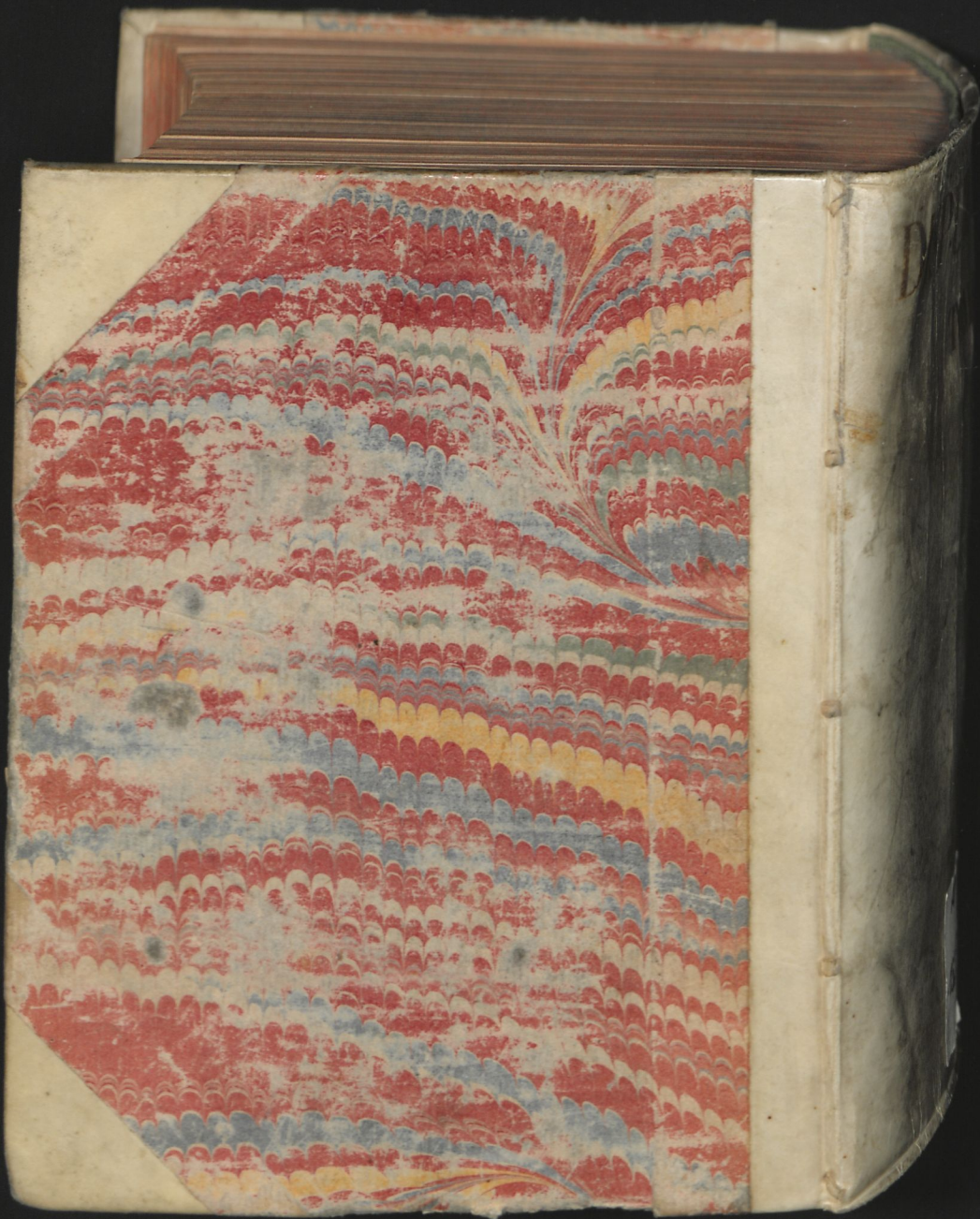
003 011 747

8

Vd 17

DISSERTATIO JURIDICA
DE

**COELIBATU
POENÆ NOMINE
IMPOSITO,**

QUAM

Favente Divina Gratia

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

**DN. FRIDERICO WIL-
HELMO,**

REGNI BORUSSIÆ, ELECTORATUS BRANDEN-
BURGICI ET PROVINCIARUM HEREDE,
&c. &c.

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE

JAC. FRIDERICO LUDOVICI,
J. U. D. & Profess. Publ. Extr.

Placido Eruditorum Examine submittit

SIMON PETRUS *Basser/*

Colbergâ Pomeranus.

Ad diem XXIIIX. Novembr. MDCCIII. H.L. 2.C.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Typis **CHRISTOPH. ANDRÆ ZEITLERI,** Acad. Typogr. 1703.

14.

